

„Edinost“ izhaja vsako drugo in četrto sabota vsakega meseca in velja za Trst vse leto gl. 2 kr.— zunaj Trstu po pošti vse leto . 2 . 40
 „ polu leta . 1 . 20
 „ četrt 70
 Za „oznanila, kakor tudi za „poslanice“ se plačuje zanavadne tristočne vrste:

8 kr. če se tiska 1 krat
 7 „ „ „ 2 krat
 6 „ „ „ 3 krat
 Za večje črke po prostoru.

EDINOST

Posamezne številke se dobivajo po 7 kr. v tabakarnah v Trstu pri pošti, pod obokom tik Kalistrove hiše, na Belvederu pri g. Bertolinu, V okolici: Na Opčinah v Isteriji, na Proseku pri g. Gorjupu, v Barboli pri g. Ani Takan in v Bazovici pri Ani Tuš, v Skednji pri Fr. Sanein M. Magdaleni zg. J. Ježu. Naročnina in vsa pisma naj se pošiljajo uredništvu v Trstu.

Glasiilo slovenskega političnega društva tržaške okolice.

„V edinosti je moč“.

Hrvaška v zanjki.

Star pregovor pravi: *Železo se mora kovati, dokler je gorko* in ta prislovica je tako pomembna, da jo moramo vedno pred očmi imeti. Koliko dokazov imamo dan za dnevom, to ve sleherni človek. Železo je trdo in ako se ne kuje gorko, rado se zlomi ali pa zveži in se ne more nikdar to iz njega skovati kakor z vročega. Vsako priliko mora človek porabiti, ko je ugoden čas, da si v ugodnem času skuje srečo; kedor zamudi ugodni čas, težko mu je zopet zamujeno popraviti, in večkrat se pripeti, da ga malomarnost do propada pririne, pred katerim se potem na vse drugo jezi, le na samega sebe ne, če tudi je nesreče sam kriv. Enako je, ako je človek prezaspan in len, stvar le površno opravi, zanašaje se na malo zagotovilo, odbija vse dobre svete zvestih prijateljev in sorodnikov, da ne bi se morda zameril stranki, ko pravično tirja to, kar mu gre in kar mu postavno pripada.

Naši južni bratje, nekdanja slavna kraljevina Hrvaška, stopila je z Madžari v dogovor v lepi nadi, da bode prostoji dihal narod ter se razcvete pod trivrhno južnoslovansko lipo in obrodi obilen sad. Hrvaška ni takrat mislila na zanjko, katero je napolu divji Madžar uže od ugodnega časa pletel, da jo vrže krog vratu Hrvaški, ko se bode najmanj nadejala. Veliki politikarji so uže leta 1868 z glavo majali, ko se je Hrvaška prostovoljno od Cislajtanije odrgala, ter naslonila z vso močjo na izolirano Madžarsko ne sluteca tihotapstva in pohlepni nakan, merečih na to, kako bi se na stroške drugih okrepili in svojega zaveznika zatirali in gonobili.

Da bi bili Hrvati pri Cislajtaniji ostali, danes bi imel državni zbor drugo obliko, imeli bi tudi drugo ministerstvo, ki ne bi bilo ne meščansko in ne vojaško, niti birokratsko, sestavljeno bi bilo iz mož večine narodov, kateri prevladajo v državi.

Slavni Čehi bi danes sedeli v lepi zvezi s Hrvati v dunajski lesenjači in ne bilo bi direktnih volitev, s katerimi si je vlada napravila po krvični volilni reformi večino, da prikima vsakej stvari, ne glede, če pri tem ubogi kmet pod jarmom davkov omaguje in se splošno državno stanje od dne do dne hujša, trgovina peša, obrt zastaja

in velike tovarne stoje, katerih ubogi delalci beračijo in sezajo k zadnjemu pomočku — k smrti. Hrvaška je preživela prve zakonske dni v veseli nadi, pa grenka ptujčeva peta je stopila kmalo po konci v podobi Ravha, *Lonjsko polje in limitna sol* ste bile prvi zadači nesrečnega dualizma in še bolj nesrečnega združenja z Madžarji. Preganjanje narodnega časnikarstva in opozicije cvetlo je precej prva leta v lepi madžarski obliki. Množilo se je mameluštvo in kreatur, ki so na migljaj madžarske oholosti klečplazile, mrgolelo je kakor golazni ob solnčnem dnevu.

Zdaj je nategnola Madžarska prvokrat zanjko Hrvaški in na mah so dike naroda, zvesti sinovi svoje domovine, zgubljevali državne službe, ktere so se namestile z Madžaroni in izdajicami, narodna opozicija je bila vedno od ovađuhov in vohunov zalezovana in zavetje časnikarstva, kakor političnih mož, bila je granica, kder ni imela ptujčeva peta toliko moči. Afera *Lonjsko polje in limitna sol* drnola je Hrvaško iz malomarnosti ali zanjka se je še vedno huje natezavala in sinovi otačbine so bili žrtve v ogromnem broju, ker je iz Buda-Pešta tako povelje dohajalo.

Ravh je moral odstopiti z borovega prestola, pa zalega skupne regime je ostala še dalje v službah, dokler se ni polje začelo trebiti golazni in mrčesov. Ban Mazuranič je obetal mnogo več, ko je še prosti odvetnik bil, kakor se je pa v istini cenilo, pa ostri in strogi migljaji iz Pešta so mu odvzeli prejšno energijo in odločnost, zagledal se je preveč v madžarsko trobojnico, na kterež boleznii še danes trpi. Le počasi se je stanje boljšalo pri vsem tem, da so Madžari pogodbo, katero je Hrvaška sklenila, počasi začeli prezirati, saj je imela gospostvo v roki, katero danes bolj od prej v podobi zavratne zanjke rabi.

Narodna opozicija je brojila malo krdele, a bila je jaka, pokazala je narodna opozicija pot, po katerem se mora dalje korakati, ako hoče Hrvaška zares uživati pravo samoupravo in narodno svobodo. Pa kaj koristi narodu narodna svoboda, ako ptujec policijsko gospodari po svojem kopitu in hoče po svojem receptu čuvati drugo narodnost, kateri je zagrizel sovražnik.

Sabor, kateri je le malo časa trajal, bil je odprt, kadar se je gospodom v Pešti

zljubilo in ko se ni moglo več vzrokov zadržka dobiti, imel je interesantne debate, z veseljem smo prebirali po hrvaških novinah govore narodne opozicije in zatožbe pred svetom proti tlačiteljem na tribuni.

Svet je strmel nad hladnokrvnostjo hrvaških rodoljubov, ki so tirjali to, kar je nagodba zagotovila. Makanec je bil, ki je neustrašljivo govoril, on je pobijal krivico in odbijal neustrašljivo žuganje iz Pešta, on se je spomnil, da je Reka ud Hrvaške, a ne Madžarske, tirjal je združenje vojne krajine z materino zemljo, našteval grinte, ki jih zadaja madžarska vlada, opisal živo pritiske hrvaške vlade po madžarskem smislu. Pa zaslugopolni po slovanskem svetu spoštovani Makanec ni našel zadosto podpore pri svojih bratih, ki so se opijanili od drobtinice, ki je padla z bahaške madžarske mize, misleč, da ako po Makančevem načrtu tirjajo, še to malo zgube. Sabor je bil zaprt, pa zopet odpert po dolgem prenehanji, v deželni dvorani se je kupičil prah in čas je hitel, dnevi so bili zgubljeni in Hrvaška je zaostala. Odstopil je vodja opozicije hrvaški vlad i zrastel je nekakov greben in danes se še le čuti ta nagodba, danes se še le premi šljuje: kje je Hrvaška, kako životari in kedo jo varuje. — Kedo bi si bil mislil ob času nagodbe, da bodo madžarski policaji stikovali po hišah Hrvatov, ali silili hrvaško vlado, da začne polniti ječe z rodoljubi vsled sovražnih ovadeb, ko se Ogerska za erdeljsko rabuko še meni ne. Krajinska železnica je splavala po vodi in še sedé v Pešti hrvaški zastopniki čakajoč na milost bašibožukov ali kali? da jim morda vržejo malo drobtinico pod noge. Zanjka, v kateri je Hrvaška, nategnena je do dobrega, da le še lahko sopó, pa še sape zmanjka in kaj potem? — Hrvaška na noge, zastopniki, zapustite prijatelje bašibožukov, narodna opozicija bila bi zdaj na mestu, ali kje si? Ne čutiš, da je Hrvaška v zanjki, reši vrvice, ki zateguje goltanec, ki denar vojaške krajine nase vleče in se s tvojimi žulji šiva zaplate na svojo suknjo.

Od severa gleda osuplo Slovenec na južno reservo, katero si misli v dobrem položji za skupno obrambo proti germanstvu, ki bode vedno uplivala na sever. Čez Savo iz tužne Bosne in Hrcgovine gleda mokro oko brata na žalostne spremembe Hrvaške, v katero je stavil svoj up. Od jadranskega

morja se razlegajo tužne gusle Dalmatinca, ko vidi, da po tem načinu ne bo trojedine kraljevine. Južnoslovanski grb je začel pokati ter žuga propasti, slovanska vila zliva slepcu v strune tožilne glasove v svarilni spomin; predaleč si zabredla, Hrvaška zanjka je moralno nategnena, sinovi Slave, ki vas boža prijazni jug, opašite uma svitle meče, opozicija! združi se, proč z sedanjim gospodarstvom, krmilo ni v pravih rokah, krmilec se ni učil narodne navtike, on ne pozna podmorskih vetrov, upa ladijo nevarnemu vetru, ki trga jadra, ne vidi svitle preluge, ki sveti z lučjo svobode po viharinem morji; tecite na krmilo, obrnite ladijo, dokler je še čas, da prijadrate v luko narodnega blagostanja in svobode, oddergnite zanjko! Opozicija nosi visoko trobojnico memo gomil slavnih svojih pradedov, ki so pognojili otačbino z lastno krevjo.

Hrvaška, okrepi se, podaj roko na sever Slovincu, na istok Srbu, na desno Dalmatincu in naj te hrabra vojna Krajina poljubi v trdni zvezi, da te ne zaduši nevarna zanjka.

Dualizem in narodna banka.

„V karerem tabru je Avstrija?“ mora vprašati vsakdo, kedor je čital zadnje razprave v drž. zboru in posebno govor bivšega ministra Kellersperga, moža, o katerem ne mora nihče sumiti, da nij Avstriji in Habsburžanom popolnoma udan. — Kellersperg, zmeren centralist, nam Primorcem še posebno znan, ker je bil v prvi dobi ustavnega življenja namestnik Primorski, govoril je proti razdvojenju narodne banke in sploh proti dualizmu, rekel je, da je moral samo tujec, ki ne čuti v sebi nobene ljubezni do Avstrije, ustvariti tak „monstrum“, kokoršen je dualizem in da še zmerom bi se našli možje v Avstriji, kateri bi znali boljše voditi krmilo državne ladije, nego ga vodijo sedanji ministri.

Da se slišijo iz ust moža, kateri se je zmerom prišteval k centralistem in k ustanovni stranki, take besede, to je jako pomenljivo, zdi se nam, kakor da bi hudournik naznanjal sedanji naši vladi bližnjo nevihto; a Kellerspergove besede so tudi v tem pomenljive, ker iz ujh se kaže, da je treba v Avstriji gledati, da se prekucne sedanja državna oblika, ker je Avstriji neprijemna in škodljiva. — Mi smo uže dostikrat dokazovali nezmysel dualistične Avstrije, češ da ne zadovolja ne centralistom, ne federalistom in da je ta vladna oblika uzrok, da Avstrija iz slabega prihaja na slabše.

Kedor opazuje dobro sedanjo evropsko diplomacitično bedo, prepričal se je, da Avstrija resnično slabi in zgublja svojo odločilno veljavo v evropskem koncertu. — Naši Madjari, kateri bi radi visoko politiko uganjali na svojo rokó, pripravili so Avstrijo tako daleč, da je denes primorana vse svoje interese pripustiti osodi.

Rusija in Nemčija sti tako ozko zvezani, da uže dolgo nij bilo v Evropi tako

trdne in nerazročljive zveze. Ta zveza pa ni od danes ali včeraj, ona ima svoj začetek uže v letu 1866, ko je mala Prusija napadla mogočno Avstrijo; še trdnejša je postala zveza leta 1870, ko se je spravila Nemčija na Francoze. Takrat je Bismark prav dobro poznal namere tujca Beusta, da namreč hoče pomagati Napoleonu in veliko Nemško zopet razrušiti; mirno gledajoči Avstriji nij zaupal previden mož in proti tej skrivni sovražnici potreboval je zopet mogočnega in zanesljivega zaveznika, katerega je imel uže na svoji strani.

A leta 1870 skovala se je uže pogodba mej tema državama, da, kakor kitro plane na strani francoske tudi Avstrija na Nemčijo, Ruska vojska marsira v Avstrijo. — To je Beust zavohal in zato smo lepo doma ostali.

Predno se je pa Rusija leta 1870 k taki veliki pomoči zavezala, tirjala je od Nemčije, da se ona k enaki ljubavi zaveže, to je, da kadar pride čas rešenja orijentalnega vprašanja, marsira v Avstrijo, kakor hitro se ona gane proti Rusiji in bi hotela po madjarski volji na pomoč iti gnjili Turčiji.

Dogodbe leta 1866 so k Nemčiji in Rusiji priklenile še tretjega zaveznika, ki je pa najhujši in najnaravnejši sovrag Avstriji, to je Italija. Ta država ima zraven starih teženj, še mnogo novih uzrokov, vsled katerih se mora trdno držati zveze dveh severnih cesarjev.

In kaj je postala Avstrija se svojo neodločno politiko? Ima li ona še kaj upliva v Evropi nasproti trdni zvezi obeh severnih kolosov? Turčija je toliko kakor prikraji; Francoska ima premnogo doma opraviti, nego da bi se mogla izdatno vtikati v sedanja evropska prašanja; — ostane torej Avstriji edina kramarska Angležka. — Ali Angležka sama je menda sprevidela, da nje pomorska moč ne velja več desetine tega, kar je veljala še pred 10 leti; ona je skušala intrigirati proti Ruski, pa zastonj je hujskala Poljake in Abhaze na Rusko; naravnost boja pa ne bode napovedala in če ji tudi Avstrija obljubi svojo pomoč, kajti Angležki kramarji znajo predobro računati, ne podajo se tako slepo v nevarnost.

Avstrija se torej ne more ganiti brez dovoljenja Ruske in Nemške in sedanja avstrijska politika, sadanja avstrijska dualistična uprava, je gotovo v prvi vrsti kriva te neudače.

Res je, da je Avstrija uže leta 1854 se svojo nehvaležnostjo proti Rusiji, katera jo je komaj 6 let poprej rešila pogina, provocirala rusko-nemško zvezo. — A ko bi bila Avstrija potem, ko je postala ustavna, sledila pravo notranjo politiko, ko ne bi bil prišel Beust osrečavat naše države in Slovane pritiskati na zid, pa Madjare postavljati na krmilo, nikdar ne bi bil on napravil iz ene močne Avstrije dveh slabih držav; vse bi se bilo dalo poravnati in Avstrija bi bila lahko po lastni inicijativi vstvarila vse drugačne evropske kombinacije in zveze. — A denes je treba razen vsega uže omenjenega

še prašati; kaj bosti rekli $\frac{2}{3}$ avstrijskega prebivalstva?

Ali bodo avstrijski zatirani Slovani še vedno sami kovali verige, v katere jih bodo vklepali Madjari in nemški hegemoni? — Kam je prišla Avstrija po Beustovem receptu! Morda vidi uže vsakdanji politikar nevarnost v kateri je naša država; a naši ustavoverci imajo zamašena uha in zaprte oči; oni ne vidijo in se tudi ne brigajo za nevarnost; v njih tabru nij Avstrije. — In vendar živajo oni zaupanje najviših krogov in stara garda, ki v srcu krvavi za Avstrijo, ona se le še pri kaki priliki oglašča svarilno, kakor se je oglašil Kellersperg, Bog daj, da niso to hudourniki ki naznanjajo nevihto!

Dokazali smo, da Avstrija vsled slabe notranje politike tudi na zana hira in zgublja staro svojo veljavo. Da izvršimo svojo nalogo, hočemo od blizo pogledati uzroke vse nezgode. V Avstriji so prav zdaj nastopili prav važni časi tudi gledé notranje uredbe. — Ponoviti se ima Ogerska pogodba, zdaljšati neznošen dualizem še v tem letu. — V državnem zboru se prav zdaj pretresa vprašanje, ali se ima narodna banka razkrojiti v dve polovici, v eno Avstrijsko in eno Ogersko. — Kedo ne vé, da je bil uže dosedajni dualizem neznošen, zdaj pa hočejo ta monstrum razviti do skrajne posledice. — Ogrji hočejo imeti svojo banko, svoj denar; oni se hočejo v tem obziru popolno ločiti od Avstrije. — Komu nij znano, kako težak je promet, če ima vsaka mala dežela svoj denar, svoj hurz, kar pa pride pri znanem ogerskem gospodarstvu še posebno v poštev. — Naš avstrijski papir bi kmalo prav slab postal in sploh nastala bi kmalo v Avstriji kriza, prišli bi morda zopet na stari „Münz“ pa „Schein“, doživel bi zopet one stare čase največe nerednosti v prometu.

Redni promet in dobro gospodarstvo tirja strogo centralizacijo in mi federalisti ne bi bili od centralne vlade nikoli tirjali, da se dovoli vsaki avstrijski grupi posebna banka; kar to bi bila nezmysel v škodo dobrega narodnega gospodarstva.

Sploh ne bode noben federalist tirjal, da se colne, kupčijske, denarne, komunikacijske in druge enake zadeve za vsako deželo drugače uredé, ker to bi bila največa nesreča za celo skupino in za vsako deželo posebe. — Razsvitljeni narodni gospodarji hočejo vse take zadeve še celo tako centralizirati, da veljajo za več držav in postanejo popolnoma mednarodne. Kupčijske, telegrafične, poštné pogodbe mej državami, potem pogodbe zarad enake denarne veljave in enake mere, vage i. t. d. so začetek te centralizacije, katera postane toliko večja, kolikor bolj se bode množil svetovni promet.

Ves pametni svet torej drugače misli o tej zadevi; edini Ogrji hočejo za-se posebno klobaso; oni hočejo svojo colno mejo, svoj denar, svoje železnice, morda vpeljejo še kako novo madjarsko vago in mero. — No, saj pravimo; srečna Avstrija! Novi davki, nova bremena, kedo jih bo mogel

nositi, če se zaslužku na tak način zapirajo vrata — če se na tak način tlači promet in prosta kupčija.

Dualizem je Avstrijo pripravil ob veljavo in moč na zunaj, to je na diplomatskem polju, zdaj pa jo hoče pripraviti še ob veljavo na finančnem polju, na polju svetovne mirne konkurence. — Kedor torej ljubi Avstrijo in želi nje obstanek, želeli mora, da pade nesrečni Beustov dualizem in nobeden dober patrijot avstrijski ne more in ne sme privoliti, da se narodna banka razkosi v ogersko in avstrijsko. Najbrže ostanejo vsi taki glasovi glas upijočega v puščavi; a časa nij več dosti zgubiti. Napoleon je strašno občutil besede: „trop tard“.

Dopisi.

Iz tržaške okolice 30. novembra.

Začnem v Rojani, kjer imamo v šoli dva tretja razreda, slovenskega in laškega, zadnji je Boninova lestva magistratovega tajnega kamornika. Ni ga potreba, saj so okoličani Slovenci, pa da se polasčuje okolica, mora biti, naj še toliko krvavih žuljev nas stane na leto samo, da nazovi liberalni magistrat doseže svoj namen. Odlični možje rojanskega okraja, kakor so Primožiči, Piščanci, Požar in drugi, morali bi nevedne kmete, katerih otroci so po lepih ovinkih v laški tretji razred vlovljeni, podučiti da je to škoda za otroke in narod, da se kar v hipu laščina ne da naučiti, da, ako se hočejo okoliški otroci laščine naučiti, morajo svoj materini jezik prej znati in na podlagi materinščine se more še le temeljito drug jezik naučiti, kar tudi zahtevamo in za potrebno spoznavamo. Kaj koristi okoličanu tretji laški razred, ko ne hodi več v šolo; ne umeje potem ni slovenski ni laški pisati, in brati vsako le na polu, njegov um v znanji jezikov je v tmuni in tak ostane potem vedno zabit. Lahki se pa v Pest smeja, da imajo posel z neumnimi, kateri jim ves čas življenja hlapčujejo.

To so nasledki tretjih laških razredov v okolici in ondotni kmetje bi morali sprevideti, da se s tako šolo le čas trati, denar zapravlja, lenoba podpira, zdrav um kali.

Dokler bode Jurij Bonin v Rojanu, ne bodo se vaši otroci za domačo gospodarstvo gojili, ker kmetom laščino tako povzdiguje, kakor da bi bila k zveličanji potrebna. Ne poslušajte tudi svojih otrok, ako vam željo izrekajo za laški razred; to ni njih nagib, ampak le manever nekega drugega na vašo in vaših otrok lastno škodo. Rojanci, naj bi moje besede vas zdrabile, varujte se, da se vam ne bode godilo tako, kakor lisici pred ježem v brlogu. —

Rojanska čitalnica je imela v nedeljo besedo, h kateri je prišlo obilo udov in rodoljubov vsakega stanu in prostori so bili prenapolnjeni. Točno po 6 uri je odprl predsednik Dolinar z nagovorom besedo in povdarjal, kako naj se slovenščina goji. Potem so nastopili svetoivanski pevci, močan zbor,

okoli 26 oseb, vse je radovedno čakalo. Peli so izvrstno, glasovi so jim čisti in krepki ter dobro ubrani; vsak pevski zbor bi jih zavidal za bas gromu enak. Šteti se morajo mej prve pevce v okolici; to je stara garda nekdanjega učitelja g. Piana, ki jih je tako izšolal, da še danes vedno dobro napredujejo ti kmečki pevci in delajo slavo okolici, sebi in učitelju. Vse pesmi so morali na splošno zahtevanje ponavljati, gromoviti plosk in dobroklici so orili po dvorani po vsakej pesmi. Deklamacija *Pesem srbskega slepca*, deklamirala je mlada gospica J. Hakljeva prav dobro, naglašala je posamezne stavke nježno, čutljivo; ta gospica ima mnogo talenta ter je uže zdaj izvrstna umetnica v dramatici. Žela je gromovito pohvalo in morala je deklamacijo ponoviti. G. J. Lulekov je deklamoval *Proklete grablje*; mladi fantič je lepo slovenski jezik govoril ter s kretanjem spremljeval govor in kazal zaničevanje renegatu. Pohvala mu je donela obila in ko se je zagrinjalo v drugič dvignolo, deklamoval je še „lastovka“ z obilo pohvalo; tudi on bo na odru kmalu vrl igralec.

Vrli Slovenec je deklamovala okoliška deklica M. Artikova v narodni opravi; tudi ona je deklamovala z veliko pohvalo, pokazala je, da bode dobra igralka. Igra *Domači prepir* so igrali prav dobro; gospa Dolinarjeva je skazala zopet, da umeje dramatično, igrala je z čutom naravno, vse je bilo prav efektirano, občinstvo jo uže davno ko izvrstno igralko pozna. G. Stravs je izvrsten igralec, kadar se besede dobro na pamet nauči in mora se mej prve igralce šteti. Ko gospod je svoje delo dobro izvršil, mimika je njemu prirojena. G. P. rojen igralec, je imel v tej igri jako nehvaležno rolo, pa ko prav ženij premagal je vse in zadostil popolnoma. V drugej igri *Bog vas sprimi! kedar pojdete domu?* bil je prav g. P. glavni faktor, Koščak, znal se je prav po ribensko vesti in vplel dve smešnici, kateri ste se prav dobro podale in ljudstvo ju je z velikim veseljem smehom sprejelo.

G. Stravs: Česarek, je bil zopet tu na svojem mestu. Gospica E. Hakljeva: Majda je zadostila popolnem, kakor je bilo od nje pričakovati; nježna prirozen, prijeten glas, dobra šola in mimika jo dičijo posebno. Gospodična Lulekova: ko Špela, imela je sicer mal posel, vendar pokazala, da napreduje v dramatici.

Po igri se je začela društvena zabava; močni pevski zbor je prepeval v zgornji dvorani slovanske melodije, napivalo se je našim borečim se bratom za svobodo zlato; v spodnji dvorani pa se je mladina sukala. Ta beseda je presegla vse prejšnje sezone, tako se je splošno povdarjalo. Neki separatizen, kateri se je hotel vgnezditi v slogu društva od peščiče neizkušenih, nij našel sposobnih tal, upati je, da v prihodnje vsaka enaka škodljiva stvar zgine, za kar je porok sedanji odbor, in čitalnica bode točno svojo nalogo vršila ter stala ko Šipka proti polasčevanji in lahonstvu. Ko je začela ura od kraja številke kazati, zapustilo je ob-

činstvo kraj veselja z nadejo, da se zadnji dan leta zopet veselo snide.

Politični pregled.

Nagodba z Ogrji je Damoklev meč, ki visi nad obema državnima polovicama, dela strah državnim možem, tlači trgovino, dela nered v finančnih zadevah in tlači kakor mora ves državni razvoj. Nič se še niso mogli pogoditi, zato se je sklenol nek provizorij za tri mesece i tako tavamo iz negotovosti v negotovost ter se vedno globokeje pogrezamo.

Hrvatje so si nekdanj toliko obečali od Madžarov, a zdaj se jim godi še slabše nego nam; Madžari jim hočejo vse vzeti i nič dati; v peštanskem državnem zboru se nij privolilo, da bi se granica spojila s Hrvaško-Slavonskem, tudi ne, da bi se železnica napravila tako, kakor zahtevajo hrvaške potrebe, ampak napravi se prav tako, da bodo imeli samo Madžari korist od nje, Hrvatje pa škodo. Kedo bi tudi od napuhlih Madžarov kaj dobrega pričakoval, rod, ki ima lastnega Boga, ne more imeti srca za drugo, nego za Turke, a celo ti ga — zaničujejo!

Plevno se še dvži, a kmalu mora pasti, ker Turkom uže vsega pomanjkuje i je vedno bolj stiskajo Rusi, ki so si osvojili uže vso zemljo na zahodnjem Bulgarskem notri do Balkana i tudi v tem Turke pregnali iz več sotesk tako, da stojé uže blizu Sofije. Koliko so Turci uže prebili v vojni, kaže to, da so zgubili nad 700 kanonov i da so jim Rusi ujeli okoli 40,000 vojakov. S Turčijo gre h kraju, in čas je, skrajni čas, da se pokoplje država, ki je Evropi na sramoto in grehoto stoletja brez konca i kraja, brez srca i duše zatirala kristijane i pustošila lepe dežele. Hvaležna bode Evropa v prihodnjih dneh Rusom, ki so izdrli meč za sveto reč i čudila se bode, da so imeli nasprotnike v tako svetem delu.

Tri turške oklopne ladije in več družih je prišlo pred Bar, da zapodé Črnogorce ter izkrcajo vojake, a Črnogorci so jih tako sprejeli, da so poškodovane morale odrinoti na plano morje.

Srbska vojska uže maršira na Turško. Nadejamo se, da bode sedaj imela boljšo srečo, nego v zadnej vojni.

Domače stvari.

* **Turški poslanci** za carigranski parlament so te dni popotovali skoz Trst, videli smo jih in izrekli sodbo o turškem državnem zboru in o njih; v carigranskem zboru je tako ko v Dunajskem, da ima vlada svoje prikimovalce, večina Avstrijancev pa mora manjšini pokorna biti, privolijo kar ministri hočejo, je li za državo prav ali ne.

* **Orožje** se še vedno skoz Trst na Grško izvaževa, posebno obilo pušk pravličnih, ktere so narejene bile v Stajarji, in

jih ima še mnogo priti, tako nam je zagotovil opravnik, ki orožje in streljivo razpošilja po ladijah. Toraj še ni Grška do dobrega pripravljena.

° **Zakasnili** se je vlak te dni iz Laškega za celo uro, kar se zgodi vsak mesec po večkrat; kaže se, da ima sosednja Italija slab red pri železnici; po občnem menjenju je italijanska železnica naj slabše vrejena, tako pripovedujejo potniki.

° **Statistika.** Minoli mesec je bilo v Trstu rojenih 174 moškega in 185 ženskega spola. Zakonov je bilo sklenenih 93, mej temi 2 civilna. Umrlo je 177 moških, 188 ženskih, največ jih je na dan umrlo 18 in najmanj 5 oseb. Pojedlo se je 2189 vol, 1737 telet, 3006 kostrunov, 50 jančkov, 450 presičev in 9 konj.

° **Društvo Minerva.** V tem laškem društvu bode vsak petek predavanje v kaki stroki, ali bi ne mogli naši zdravniki, učenjaki in profesorji kaj takega v čitalnici osnovati?

° **Slovstvo in književnost.** Neutrudljivi naš pisatelj, gospod profesor Jesenko je izdal drugi del občne zgodovine „srednji vek“. Da je gospod profesor izvrsten zgodovinar, o tem nam nij treba govoriti, to ve vsak izobraženi Slovenec. Posebno po vseči nam je pri vseh Jesenkovihi knjigah, tedaj tudi pri tej, njegova jasna i prav domača pisava, da jo vsak tako lahko i brez truda bere in umeje; nikodar ne nahajamo zavutih stavkov, nikodar nepotrebnih besedij, vse je gladko i naravno. Ta lastnost daje posebno vrednost knjigi, ker je velik pripomoček lahkemu učenju. V prvej vrsti je namenjena knjiga šolam i želeti je, da se takoj uvede vanje; pa tudi drugim Slovencem jo živo priporočamo, ker je vsacemu človeku znanje zgodovine zelo koristno i potrebno. Velja 80 kr. ter se dobiva pri gosp. pisatelju.

° **Grde navade.** V Trstu in okolici je navada, da hodijo stražit mrtvega. Pri tej priliki se zbere staro in mlado skupaj, največ je takih, kateri se radi brezplačno napijejo; dotični gospodar ali gospodinja mora veliko pijače pripraviti usiljenim gostom; ko so uže vinjeni, začne se vpitje, petje se ne more imenovati, otroci in stari kriče, da sosedje ne morejo spat, gode se reči, ktere so zoper naravo in občno moralo, unikani ljudje bi ne smeli tega trpeti; pri nekem takem straženju so se hudo stopli, da je morala policija priskočiti. Okoličani, odpravite to grdo navado, kadar je pri hiši taka nesreča, da imate mrliča, naj bo vse spodobno tiho; po noči, ako uže kedo pride družbo delat, naj le oni pridejo, ktere ste povabili, ne dajajte preveč pijače, le toliko, kolikor zahteva hišni red in gostoljubnost, potem se ne bode več o surovosti govorilo.

° **Od kaplje zadet** je bil nek postrešek na ključu sv. Karola ter je precej umrl.

° **Hudo vreme na morji.** Z Llojdovim parnikom se je pripeljalo 8 mornarjev ladje *Ero*, ktera se je blizo grških otokov razbila.

° **Skoz okno je skočil** v poslopji deželne sodnije neki A. B. 65 let star ter precej mrtev obležal, truplo so prenesli v mrtvašnico h sv. Juštu.

— Drug skoz okno je skočil z podstrešja na ulico nek mož in na mestu mrtev obležal, ubiti je imel raka na prsih in se morda zaradi tega končal.

° **Novorojeno dete** so našli pri vratih neke zaloge lesa, zavito je bilo v cunjah in še živo; popustila je je nečloveška mati.

° **Novorojeno dete mrtvo**, več dni staro, so našli v neki jami za smeti, neusmiljene matere išče policija.

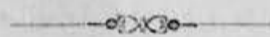
° **Zblaznel** je neki grški mornarski kapitan na ladji, da so ga morali zvezati, pa ko se je nekoliko umiril, ni noben mornar več pazil nanj, reši se vezi ter uide in so ga potem našli v grški cerkvi bosega, od kodar so ga v blaznico odpeljali.

° **Zblaznelega** kapitana neke grške ladje v kanalu so mornarji s tem zdravili, da so kakih trideset škafov vode nanj ulili.

° **Za nekrivega** so porotniki tukajšnje deželne sodnije spornali morilca svoje tašče, zadal ji je z nožem 11 smrtnih ran, zdaj je izpuščen in prost; kaj poreče svet temu?

° **V zapor v Koper** je prišlo te dni 19 Dalmatincev z Llojdovim parnikom v Trst in so se precej dalje peljali.

° **Tat v pasti.** Neka straža zapazi v mraku človeka, ki po korsi nese skrinjo; ker se mu sumljiv zdi, pazi nanj, ko jo nese v neko žganjarijo ter se brzo brez nje vrne. Straža poizve, da je skrinjico spravil, da jo drugi dan vzame, pa ko drugi dan pride po njo, tira ga straža v zapor, ukral je skrinjo z obleko v neki hiši.

Razne stvari.

° **Pomoč na morji.** Tukajšna pomorska vlada je po obrežji Adrije napravila male čolne, kateri so tako narejeni, da se ne morejo potopiti, ko gredo na pomoč ladiji, ki je v nevarnosti.

° **Mrtev oživel in zopet umrl.** „Popolo“ piše iz Genove: Navadno se tam z obilo jedjo tort praznuje Vseh svetnikov dan; nek kmet je pojedel toliko tort, kolikor so mu jih skupaj znesli. Potem gre v klet in spiije bokal vina ter pade ko mrtev na tla, tako je ležal več ur, zato so ga tudi za mrtvega imeli in kakor po navadi oblekli in položili na mrtvaški oder, ki je bil iz lestve narejen. Da pa z lestve ne pade, privezali so ga z vrvo za vrat in pa drugod ter so pustili samega v stranski sobi dva dni. Ko pride ura za pogreb, gredo ga v rakvo polagat, a našli so ga v čudnem stanju. Torte so se napele in želodec jih je

izvrgel, ker pa je bil za vrat privezan, moral se je zadušiti ko se je zbudil; pa pri vsem te m si je mrtvec toliko pomagal, da je izvlekel eno roko in nego iz vezi, ali vratu ni mogel oprostiti in tako je zopet umrl.

° **Trije ljudje zavdani.** V Milanu je te dni neka žena poslala svojo deklo v štacuno po nekoliko magnezije, ker ni bila pri zdravju. Dekla prinese, žena si pripravi zdravilo, pa ko izpije, začne jo grizti po trebuhu. Druga žena pride ter tudi pije, rekoč: meni tudi dobro dé magnezija, pa tudi to začne grizti. Zdaj pride hlapec, dela se iz žen norca rekoč: Ve niste za zdravila, jaz vama dam izgled, seže po steklenici in popije vse; bila je mesto magnezije mišica. Strup je napravil grozovite učinke, hitro je bil zdravnik poklican, kateri je na mah spoznal strup v steklenici ter ukazal hipoma vse tri v bolnico odpeljat. To je šlo hitro, ali hlapec, ki je toliko izpil, je umrl, ženi pa ste ozdravele.

° **Čaralnica v stiski.** V Mantovi na Laškem je bila neka baba, ki je sleparila ljudi, posebno deklice so rade k njej zahajale, da jim je kaj od sreče in ljubezni pripovedovala in prerokovala. Neke deklici je te dni rekla, da zblazni, ona pove to doma svojim bratom, kateri so sklenili baburo usmrtiti. Napravila sta se dva brata k njej posvetovaje se po potu, da v dimnik živo obesita in res, ko je bila vsa priprava, vrv in babura zvezana na ognjišči, da jo potegneta v dimnik, priteče straža ter reši baburo in ona dva zapre.

° **Srčna gospa Godard** je umrla te dni v Parizu; ona je spremljala vedno svojega moža po zračni vožnji v balonu, 60 krat se je peljala po zraku z svojim možem. Ko je bil Pariz od Prusov obležen, vodila je sama tovarno, v kterej so se baloni napravljali, da so vzdržavali zračno vožnjo mej Parizom in francosko armado. Predobila si je v francoski zgodovini slavno ime.

° **Rusinja**, ko častnik v armadi na Dunavu. Angleški častniki iz turškega taborja piše, da je na Lomu nek ruski mladi častnik trikrat od svojih vojakov v bateriji zapuščen, vselej zopet srčno nazaj prišel in vojake v boj vodil, pa od krogle zadet pal. Ko so Turki pozicijo vzeli, precej je povečljnik ukazal poiskat mladega ruskega častnika, kateri je tako hrabro proti trikrat večji moči vojeval. Dobili so ga, in ko so ga preiskali, pokazalo se je, da je častnik lepa mlada 20 letna Rusinja. Turški paša jo je pokopal z vso častjo in zasadil križ na gomilo; to je prvi križ, kterege je Turek kdaj vsadil na zemljo.

° **Vabilo na naročbo časopisa Matice Slovenske.** Kdor želi ta list prejemati, naj se oglasi pri tajništvu Matičnem (z naročnino ali tudi samo z zagotovitom, da hoče list prejemati) zadnji čas do konca decembra t. l. Tudi gg. pisatelji, ki imajo ali hočejo pripraviti za ta časopis kak znanstven spis, naj bi blagovoljno gradiva poslali za-nj. Iz pisarne „Matiče slovenske“.